

Skutki przedterminowych wyborów parlamentarnych w Macedonii Północnej

Tomasz Żornaczuk

Wybory parlamentarne w Macedonii Północnej w dniach 13–15 lipca br. wygrał współzrządzający Socjaldemokratyczny Związek Macedonii (SDSM). Mimo to utrzymanie dotychczasowej koalicji nie jest oczywiste. Głównymi zadaniami nowego rządu będą złagodzenie drugiej fali zachorowań na koronawirusa, ożywienie gospodarki oraz wzmocnienie praworządności w celu integracji z Unią Europejską.

Jakie były wyniki wyborów?

Koalicja „Możemy” – SDSM i trzy mniejsze partie – zdobyła 35,9% głosów i 46 miejsc w 120-osobowym, jednoizbowym Sobranium. 34,6% poparcia i o dwa miejsca mniej uzyskała „Odnowienie”, z narodowo-konserwatywną Wewnętrzną Macedońską Organizacją Rewolucyjną – Demokratyczną Partią Macedońską Jedności Narodowej (VMRO-DPMNE) na czele. SDSM i VMRO-DPMNE współtworzyły wszystkie dotychczasowe rządy, lecz nigdy wspólnie. Trzecią siłą i zarazem największą partią albańską jest Demokratyczny Związek na rzecz Integracji (DUI) z 11,5% poparcia i 15 mandatami. Od powstania, niemal dwie dekady temu, tylko raz nie wszedł on w skład rządu. Koalicja Sojuszu dla Albańczyków i Alternatywy otrzymała 9% głosów i 12 mandatów. Parlament uzupełnią Lewica (2 mandaty) i Demokratyczna Partia Albańczyków (1 mandat).

Co wpływało na zmiany terminu wyborów?

Przypadający pierwotnie na koniec 2020 r. termin wyborów zmieniano dwukrotnie. W październiku 2019 r. [Francja zablokowała wyznaczenie daty rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych UE z Macedonią Północną](#), przez co premier Zoran Zaew złożył dymisję i powołano gabinet techniczny, który miał rządzić od stycznia do przedterminowych wyborów w kwietniu. Termin ten odwołano ze względu na pandemię i wprowadzenie stanu wyjątkowego. Spadek liczby zachorowań (sięgającej w połowie kwietnia 107 przypadków w około dwumilionowym kraju) i ich

poziom w maju (średnio ok. 25 dziennie) umożliwiły rozważenie nowego terminu wyborów. SDSM chciało przeprowadzić je jak najszybciej, zaś opozycja była przeciwnego zdania, grożąc nawet bojkotem. Gdy po zniesieniu stanu wyjątkowego w połowie czerwca wyznaczono datę wyborów, Macedonia Północna doświadczała już drugiej fali pandemii. Dlatego głosowanie rozłożono na trzy dni, umożliwiając udział najpierw m.in. seniorom, osobom z grup ryzyka i zakażonym.

Kto utworzy rząd?

Utrzymanie dotychczasowej koalicji, posiadającej większość 61 mandatów, jest najbardziej prawdopodobne, lecz nie jest przesądzone. DUI w kampanii nie tylko krytykowało SDSM, m.in. za włączenie do koalicji wyborczej innej albańskiej partii – Ruchu Besa, lecz także zadeklarowało wejście do rządu ze zwycięską partią tylko po otrzymaniu teki premiera. Dla SDSM alternatywą jest zbudowanie koalicji z pozostałymi trzema partiami, które wspólnie posiadają tyle samo głosów, co dotychczasowy koalicjant. Taki rozkład mandatów powoduje, że DUI może zrezygnować z zabiegania o desygnowanie premiera za cenę wejścia w skład rządu i być może utrzymania stanowiska przewodniczącego Sobrania. Negocjacje SDSM na rzecz takiego rozwiązania są prawdopodobne, bowiem rząd złożony z wielu partii – także przez antyestablishmentowy charakter części z nich – mógłby okazać się trudniejszy do zbudowania i mniej trwały.

KOMENTARZ PISM

Jakie będą główne wyzwania rządu?

Zasadniczym wyzwaniem będzie zdrowie publiczne. W czerwcu rejestrowano średnio 137 zakażeń koronawirusem dziennie, a tendencja wzrostowa utrzymuje się. Ponad 8,6 tys. przypadków do połowy lipca, z czego nieco ponad 400 śmiertelnych, stawia Macedonię Północną wśród państw o najwyższym współczynniku zakażeń w Europie. Zadaniem rządu będzie także pobudzenie gospodarki, m.in. z wykorzystaniem prawie 300 mln euro z pakietu pomocowego UE i pożyczek Europejskiego Banku Inwestycyjnego. Trudnością pozostanie odbudowa zaufania społecznego do instytucji publicznych, [nadszarpniętego głównie za rządów premiera Nikoły Gruewskiego](#) z VMRO-DPMNE (lata 2006–2016), który [po skazaniu za nadużycia władzy zbiegł na Węgry](#). Tymczasem, choć np. w zakresie wolności mediów odnotowano postępy (ze 118. miejsca na świecie w 2016 r. na 92. w 2020 r.), brakuje ich np. w walce z korupcją. Ponadto powybiorczy raport OBWE wskazuje, że nie wdrożono większości poprzednich rekomendacji, np. dotyczących przejrzystego finansowania kampanii.

Jakie są konsekwencje wyborów dla integracji europejskiej Macedonii Północnej?

Stworzenie rządu przez SDSM gwarantuje utrzymanie postanowień porozumienia z Prespy z czerwca 2018 r., na mocy którego [Macedonia zmieniła nazwę, a Grecja odblokowała jej integrację euroatlantycką](#). Dzięki temu Macedonia Północna – po opóźnieniach wynikających ze stanowiska Francji – rozpoczęła 26 marca br. rozmowy o członkostwie z UE, a dzień później przystąpiła do NATO. Tymczasem VMRO-DPMNE w kampanii podważało zarówno to porozumienie (zdarzały się także zapowiedzi jego renegeacji czy unieważnienia), jak i umowę o dobrym sąsiedztwie z Bułgarią, podpisaną także przez Zaewa. Nowy rząd będzie kontynuował rozmowy z UE na podstawie nowej metodologii polityki rozszerzenia. Tzw. ramy negocjacyjne, przedstawione w lipcu br. przez Komisję Europejską, kładą szczególny nacisk na wzmocnienie rządów prawa i instytucji demokratycznych.